

УДК 378.1:[37:62]

ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ ТА КУЛЬТУРИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ІНЖЕНЕРА-ПЕДАГОГА

©Бобрикова Ю.С.

Українська інженерно-педагогічна академія Навчально-науковий професійно-педагогічний інститут (м.Бахмут)

Інформація про автора:

Бобрикова Юлія Сергіївна: ORCID:0000-0002-9035-0535; Yulya-ly@mail.ru; кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інженерної педагогіки та психології; Українська інженерно-педагогічна академія Навчально-науковий професійно-педагогічний інститут (м.Бахмут); вул. Артема 5, м. м.Бахмут, 84511, Україна.

У статті розглядаються питання, пов'язані з методами навчального процесу вищої школи. Описано теоретичні передумови формування індивідуального стилю та культури педагогічної діяльності майбутнього інженера-педагога.

У рамках дослідження було визначено, що стилі управління педагогів впливають на емоційний стан учнів та розвиток їхніх особистісних якостей. Перераховано основні необхідні важливі якості майбутнього інженера-педагога. У статті визначено, що стиль - це спосіб здійснення певної діяльності, що відрізняється сукупністю своєрідних прийомів. Автором розглянуто класифікації загальних стилів педагогічного спілкування, в рамках яких формуються індивідуальні стилі спілкування та культура педагогічної діяльності майбутнього інженера-педагога.

Проаналізовано теоретичні передумови інноваційного способу підвищення ефективності професійної підготовки у вищій педагогічній школі, що ґрунтується на розкритті та реалізації культурологічного потенціалу навчальної діяльності студентів.

Розроблено модель формування культури навчальної діяльності майбутнього педагога, яка зумовлює специфіку перспективних технологічних відносин.

Ключові слова: культура, навчальна діяльність, культура навчальної діяльності, професійна підготовка майбутнього педагога, модель, підготовка, фахівці, інженер-педагог, метод, процес, роль, спосіб, мета, вища школа, формування.

Бобрикова Ю.С. «Теоретические предпосылки формирования индивидуального стиля и культуры педагогической деятельности будущего инженера-педагога»

В статье рассматриваются вопросы, связанные с методами учебного процесса высшей школы. Описаны теоретические предпосылки формирования индивидуального стиля и культуры педагогической деятельности будущего инженера-педагога.

В рамках исследования было определено, что стили управления педагогов влияют на эмоциональное состояние учеников и развитие их личностных качеств. Перечислены основные необходимые важные качества будущего инженера-педагога. В статье определено, что стиль - это способ осуществления какой-либо деятельности, отличается совокупностью своеобразных приемов. Автором рассмотрены классификации общих стилей педагогического общения, в рамках которых формируются индивидуальные стили общения и культура педагогической деятельности будущего инженера-педагога.

Проанализированы теоретические предпосылки инновационного способа повышения эффективности профессиональной подготовки в высшей педагогической школе, которая основывается на раскрытии и реализации культурологического потенциала учебной деятельности студентов.

Разработана модель формирования культуры учебной деятельности будущего педагога, которая предопределяет специфику перспективных технологических отношений.

Ключевые слова: культура, учебная деятельность, культура учебной деятельности, профессиональная подготовка будущего педагога, модель, подготовка, специалисты, инженер-педагог, метод, процесс, роль, образ, цель, высшая школа, формирование.

Bobrikova Y.S. “Theoretical preconditions of formation of the individual style and culture of the pedagogical activity of the future engineer-teacher”

The article discusses issues related to the methods of the educational process of higher school. The theoretical preconditions of formation of the individual style and culture of the pedagogical activity of the future engineer-teacher. In the study, it was determined that the management styles of teachers affect the emotional state of the students and develop their personal qualities. Important basic fees required as a future engineer-teacher. The article stipulates that style - a way of which - any activity that is different set of distinctive methods. The author discussed the general classification of pedagogical communication style under which formed individual communication styles and culture teacher of the future engineer-teacher.

The theoretical background of the innovation way of increasing the efficiency of training in higher pedagogical school, which is based on the disclosure and implementation of culturologicheskogo potential of educational activity of students. The developed model of formation of culture of educational activity of future teachers, which determines the specificity for prospective technological relations.

Keywords: culture, educational activity, culture of educational activity, training of a future teacher, model, training, specialists, engineer, teacher, method, process, role, purpose, graduate school, formation.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У вищих навчальних закладах процес навчання є тією складовою частиною системи освіти, в якій діяльність викладача (дидактична) і діяльність студента (самоосвіта) повинні призвести до формування певних знань і якостей особистості студента. Хід процесу навчання значною мірою залежить від коректності та результативності дидактичних дій викладачів, причому інтенсивність їх безпосереднього впливу найчастіше зменшується на вищих щаблях. Соціальне замовлення системі професійної освіти на підготовку фахівців різних професій і рівнів кваліфікації інтерпретується у формі професійних моделей, що представляють собою еталонний образ.

При описі «професійної» складової моделі, крім кваліфікаційних вимог, детально розроблених у державних стандартах, багато вчених використовують такі характеристики, як: спеціальна, інтелектуальна, соціально-правова компетентність; інтелектуальна ініціатива; самоорганізація; саморегуляція та ін. Змінилися цілі професійної освіти повністю змінюють уявлення про функціональні компетентності інженера-педагога, він більше не може залишатися лише транслятором знань, умінь і навичок. Нова ситуація вимагає від нього виконання функцій організатора спільної діяльності з навчаючим, розробника освітніх проєктів, дослідника, експерта та ін. Цілі освіти, що значною мірою змінилися, при відсутності адекватних приписів і еталонів створюють диференціацію в уявленні ідеальної моделі інженера-педагога та його функціональної компетентності.

Реформування системи вищої освіти передбачає якісну зміну стратегічних принципів навчання, перехід до нових пріоритетних цілей і завдань вищої школи, посилення інноваційних процесів у вищому навчальному закладі. Але які б модернізації не відбувалися в сучасній вищій школі, всі вони пов'язані з особливостями особистості викладача, педагога і вченого, що має адекватне філософське уявлення про важливі проблеми сучасності і розуміння соціальної суті явищ, що відбуваються в реальному житті.

Талант та інтелект викладачів вишів, їх творчий потенціал мають бути своєчасно затребувані і раціонально використані суспільством.

Навчальна діяльність є однією з ключових категорій сучасної гуманітарної науки, що найбільш часто виступає предметом психолого-педагогічних досліджень. Завдяки найважливішій ролі навчальної діяльності педагога в методичному процесі складають

настільки широке дослідницьке поле, що практично всі наукові дослідження в галузі педагогіки, так чи інакше постають перед необхідністю звернення до аналізу цієї категорії.

Навчальна діяльність є похідною від діяльності і тому зберігає всі її сутнісні властивості (цілепокладання, перетворюючий характер, суб'єктність, усвідомленість, предметність тощо). Разом із тим їй властиві і специфічні риси, що відрізняють її від інших видів діяльності. Реалізуючи ряд провідних функцій (освітню, виховну, пізнавальну, організаційну та ін.), навчальна діяльність розглядається як основа педагогічного процесу, що робить можливим передачу накопиченого людством соціокультурного досвіду від покоління до покоління. Аналіз науково-дослідних робіт із проблеми формування навчальної діяльності показав, що значна кількість праць в основному присвячується розвитку окремих структурних компонентів навчальної діяльності.

Своєрідність, особливість навчальної діяльності полягає в тому, що вона завжди пов'язана із «входженням» в нову дійсність, оволодінням кожним з її компонентів, переходів від одного компонента до іншого, що збагачує особистість, перетворює її психіку, формує свідомість. Традиційна система освіти дотримується утилітарного підходу до навчальної діяльності, яка розглядається як спосіб відтворення робочої сили, як будь-який процес набуття знань, умінь і навичок. Однак подібна концепція породжує цілий ряд складних проблем. Стає очевидною необхідність пошуку таких підходів до дослідження навчальної діяльності, які забезпечують підготовку фахівців, здатних до самонавчання, саморозвитку, самовизначення, творчої реалізації тих чи інших рішень.

Одна з ключових тенденцій розвитку вищої педагогічної освіти полягає в тому, що в центр уваги ставиться особистість майбутнього педагога, його культура, а знання та вміння, якими він володіє, перетворюються із самоцілі підготовки в засіб його професійного розвитку та самовдосконалення.

Навчальна діяльність, розглянута із загальнокультурного ракурсу, посідає особливе місце в історичному контексті. Вона спрямована на систематизацію культурного змісту й має своєю кінцевою метою формування здатності людини «оживляти» культурні смисли. Навчальна діяльність і культура не можуть бути відособлені один від одного. Як найважливіша складова частина культури, навчальна діяльність реалізує процес успадкування, збереження, розповсюдження і залучення людини до цінностей культури, процес формування його як суб'єкта культури.

Аналіз основних досліджень і публікацій. У вітчизняній психології один із перших дослідників Б. М. Теплов [11] визначив стиль як способи успішного здійснення діяльності, які залежать від здібностей особистості. Ці тенденції продовжили в своїх дослідженнях В. С. Мерлін [6], Е. А. Клімов [5]. В. С. Мерлін розглядав поняття індивідуального стилю діяльності, який залежить, на думку автора, від особливостей особистості й організму. Таким чином, стиль педагогічної діяльності безпосередньо визначається індивідуальними особливостями особистості, які відображаються темпераментом, особливостями характеру, нахилів, діапазоном професійних знань, умінь і навичок. Е.А.Клімов розумів під стилем діяльності цілісну систему взаємозалежних дій, за допомогою яких досягається певний результат. Існує певний поділ на розуміння індивідуального стилю як діяльності педагога у вузькому і широкому значенні. У «вузькому значенні слова індивідуального стилю діяльності – стійка система способів, обумовлена типологічними особливостями особистості, що складається в людини, що прагне до найкращого здійснення своєї діяльності» [5].

У широкому значенні стиль діяльності обумовлений не тільки типологічними, але й іншими психологічними особливостями особистості, такими як уміння, звички, навички, здібності. Таким чином, існує ряд факторів, які тим чи іншим чином впливають на формування індивідуального стилю діяльності педагога. Це психологічні, описувані емоційно-вольовою сферою особистості: думки, почуття, прояви волі, настрої, переживання. Мотиваційна сфера особистості: мотиви, потреби, бажання, звички. Педагогічні (професійні): знання, вміння, навички, чітка трансляція навчального матеріалу, вміння правильно вести діалог з учнями, організаторські і комунікативні здібності,

досконале знання методик, способів, прийомів, що допомагають при здійсненні конкретного цілепокладання. Дуже важливі морально-етичні якості особистості: педагогічний такт, делікатність, дотримання етичних норм, висока внутрішня культура. Конкретне поєднання цих якостей і утворює унікальну цілісну структуру. Питання про індивідуальності неодмінно повинен розглядатися з урахуванням аналізу темпераменту і характеру людини.

Формування цілей статті (постановка завдання) Наше дослідження спрямоване на вирішення проблеми формування індивідуального стилю педагогічної діяльності в майбутніх інженерів-педагогів під час навчання у ВНЗ.

Багато аспектів цієї проблеми залишаються невирішеними. Це стосується розвитку педагогічних здібностей, професійно-важливих якостей майбутнього інженера-педагога, а також умінь діагностувати індивідуальні особливості особистості. Розуміння і трактування таких дефініцій, як індивідуальність і стиль особистості в різних авторів звучить по-різному.

Спробуємо звернутися до самої суті поняття «стиль» (у перекладі з лат.) – спосіб здійснення певної діяльності, що відрізняється сукупністю своєрідних прийомів. Поняття стилю використовується для пояснення індивідуальної своєрідності життєвого шляху особистості, що визначається особливостями організму і соціального середовища, а не виникає саме по собі.

З метою виявлення ступеня розуміння майбутніми інженерами-педагогами поняття індивідуального стилю педагогічної діяльності, студентам IV курсу ННППІ УПА було запропоновано написати твір-мініатюру на тему: «Мій індивідуальний стиль педагогічної діяльності». Завдання було адресовано студентам трьох груп денної форми навчання. Експериментальна частина. Ознайомившись із 47 роботами і проаналізувавши їх, можна констатувати, що у студентів досліджуваної вибірки немає чіткої сформованості знань про індивідуальний стиль педагогічної діяльності.

У ході роботи над творами у студентів склалася не зовсім вірна тенденція докладно описувати алгоритм дій із проведення пробного заняття, уроку, лекції. Багато роботи студентів було присвячено виключно докладному опису зовнішнього вигляду майбутнього педагога, при цьому залишилися поза увагою важливі і необхідні якості особистості, що визначають саму квінтесенцію поняття індивідуальний стиль педагогічної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проаналізувавши результати творів-мініатюр досліджуваної вибірки, можна зробити висновок про те, що у студентів не сформоване цілісне уявлення про індивідуальний стиль педагогічної діяльності.

Отже, гіпотеза про можливість формування у студентів інженерно-педагогічного навчального закладу індивідуального стилю діяльності педагога під час вивчення дисциплін психолого-педагогічного циклу на основі вивчення індивідуально-психологічних особливостей особистості, стає актуальною. Тому доцільно застосувати спробу формування індивідуального стилю діяльності педагога у студентів інженерно-педагогічних спеціальностей під час навчання у ВНЗ. Адже індивідуальний стиль діяльності інженера-педагога, сформований на стадії професійної підготовки, є складовою частиною загальної професійно-педагогічної компетентності. Дане завдання послужило для студентів лише першим етапом до усвідомлення значущості цієї проблеми. Неповторність психіки людини визначається органічною єдністю і цілісністю процесу розвитку його потреб і здібностей, які формуються в діяльнісному спілкуванні. Для визнання придатним до даної роботи людина повинна володіти певною, більш або менш стандартною сумою «психофізичних» якостей, необхідних для цієї професії. Для кожної професії важлива не тільки спроможність, а вся сукупність душевних якостей людини в їхній взаємній залежності. Щоб навчання виховувало особистість, потрібно, щоб у процесі разом із загальними психологічними якостями формувався і індивідуальний стиль діяльності, що розглядається як сукупність відмінних рис, взаємопов'язаних між собою, тобто їхня система, а не конгломерат. Кожна людина відрізняється від іншого насамперед своїм внутрішнім суб'єктивним світом, і цей світ визначає індивідуальність особистості набагато сильніше,

СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

ніж її зовнішність, фізичні якості. І від уміння людини використовувати свої переваги і нейтралізувати недоліки залежить успіх професійної діяльності. Перераховані вище дані дослідження не заперечують прийнятого в психології твердження про те, що в більшості випадків індивідуального стилю діяльності педагога також сприяє підвищенню ефективності професійної діяльності.

У рамках дослідження проблеми формування індивідуального стилю діяльності педагога в майбутніх інженерів-педагогів студентам IV курсу було запропоновано завдання. Мета даного завдання: сконцентрувати увагу студентів на професійно важливих моментах педагогічної діяльності. Суть завдання полягала в тому, щоб кожен із студентів даної досліджуваної вибірки зміг провести аналіз своїх особистісних якостей, а також зробити відповідний висновок про те, які з наявних особистісних якостей необхідно розвивати і далі, а які спробувати нівелювати ще в процесі навчання у ВНЗ. Це завдання являло собою заповнення таблиці, яка складається з трьох колонок: «необхідні професійно важливі якості особистості інженера-педагога», «бажані якості...», «небажані якості...». В колонку потрібно було внести якості особистості майбутніх інженерів-педагогів, відповідно до запропонованих у завданні поділом. У завданні брали участь 47 студентів. До необхідних професійних якостей майбутніх інженерів-педагогів студентами були віднесено багато професійних та морально-етичних якостей. У колонці «бажані якості...» виявилися в основному якості, властиві емоційно-вольовій сфері особистості. І, нарешті, в третій колонці: «небажані якості особистості інженера-педагога» виявилися негативні риси характеру, які описують професійну і морально-етичну сферу особистості майбутнього педагога. Якщо в першій колонці йшлося про такі професійно-важливі якості майбутнього інженера-педагога, як, наприклад, «стійкість нервової системи», то в протилежній за змістом колонці: «небажані якості...» відбивалася така властивість характеру, як «розхитаність нервової системи». Якщо в колонці «необхідні професійно важливі якості...» прозвучала така якість особистості, як «доброзичливість», то у відповідній колонці «небажані якості...» відбилися «егоїзм», «упереджене ставлення», «грубість» і т. д. Здатність використовувати власні індивідуальні особливості професійно-педагогічної діяльності допомагає швидкій адаптації до професії і плідного самовдосконалення на шляху професійного становлення і розвитку особистості.

Для майбутнього інженера-педагога дуже важливі такі якості, як внутрішня єдність, цілісність. У особистості, яка володіє цими якостями, вибудовується чітка ієрархія мотивів, що визначає спрямованість майбутньої професійної діяльності. Спрямованість, у свою чергу, характеризується домінуючими стратегічними цілями і завданнями, які ставить перед собою людина. Розуміння людиною мети і передбачення кінцевого результату значно спрощує процес становлення індивідуальності майбутнього педагога. Необхідними якостями для майбутнього інженера-педагога є: пізнавальна потреба, інтелектуальна активність, здатність до професійної рефлексії. Найбільш сприятливі умови для формування індивідуального стилю діяльності педагога створюються при адекватній самооцінці і наявності невеликого «зазору» між рівнем домагань і сформованістю до цього моменту можливостей особистості [5]. Рівень домагань ніби «веде за собою» розвиток здібностей особистості. Пізнати свої здібності для майбутнього педагога поза практичною діяльністю не є можливим. Кожне проведене студентами заняття в обов'язковому порядку аналізується й оцінюється його учасниками та присутніми педагогами. Студенти постійно повинні бачити зразок аналізу, оцінки діяльності з боку педагогів, методистів, однокурсників, а також вміти діагностувати особистісні якості. Таким чином, у студентів формується установка на самопізнання, самореалізацію свого розвитку. Індивідуальному стилю діяльності важлива характеристика особистості, пов'язана з її здібностями і при наявності таких має визначальне значення в досягненні людиною високих результатів у професійній діяльності. Індивідуальний стиль діяльності має деякі спільні особливості, які визначаються в специфічних видах діяльності, наприклад, у педагогічній. Тому індивідуальний стиль діяльності можна розглядати як основу індивідуального стилю педагогічної діяльності педагога. Проблема індивідуального стилю діяльності педагога

може розглядатися як специфічний прояв індивідуального стилю діяльності, як проекція предметної діяльності, яка висвітлена в класифікаціях педагогічного стилю, пропонувані різними авторами. А. Я. Ніконова і А. К. Маркова [7,8] запропонували свою класифікацію індивідуального стилю діяльності педагога. Вони розглядали індивідуальний стиль діяльності педагога як конкретне поєднання мотиву діяльності, який виражається в переважній орієнтації педагога на окремі сторони навчально-виховного процесу: мети, способів здійснення діяльності, оцінки результатів цієї діяльності. У зв'язку з чим було виділено чотири стилі: емоційно-імпровізаційний, емоційно-методичний, роздумуюче-імпровізаційний, роздумуюче-методичний. Дана класифікація відображає діяльнісну функцію педагога в процесі навчання. [7,8]. В. О. Кан-Калик [4] під педагогічним стилем розуміє, перш за все, стиль спілкування, індивідуально-типологічні особливості соціально-психологічної взаємодії педагога і учнів. Автор пропонує класифікацію загальних стилів педагогічного спілкування, в рамках яких формуються індивідуальні стилі спілкування. Загальні стилі визначаються різними видами спілкування між учнями та педагогом і можуть бути такими:

- 1) побудованим на основі захопленості спільною творчою діяльністю;
- 2) організованим на основі дружніх стосунків;
- 3) стиль здійснюється за умови визначальної ролі педагога: «спілкування-дистанція»;
- 4) стиль, що передбачає переважну функцію педагога: «спілкування-залякування»;
- 5) стиль, побудований на прагненні педагога завоювати дешевиї, помилковий авторитет: «спілкування-загравання».

В. О. Кан-Калик вважає, що вірно знайдений стиль педагогічного спілкування допомагає у вирішенні цілого ряду педагогічних завдань: по-перше, педагогічний вплив на учнів стає більш адекватним особистості педагога, спілкування з аудиторією стає більш органічним, по-друге, значно полегшується процес налагодження відносин, по-третє, підвищується ефективність трансляції інформації. Багато авторів схильні класифікувати стилі на три основних: авторитарний, демократичний, ліберально-попустительський.

Педагоги, що віддають перевагу демократичному стилю, мають позитивний погляд на учнів, легко сприймають критичні зауваження на свою адресу. У спілкуванні з учнями не сприймають тактику наказу. Педагоги, які вважають авторитарний стиль педагогічної діяльності найбільш вірним та прийнятним у відносинах з учнями, віддають перевагу принципу: «управління-підпорядкування». Для таких педагогів характерна установка на беззаперечне підпорядкування їм групи, а також кращим є жорсткий контроль над учнями. Ці педагоги відрізняються підвищеною самооцінкою і схильні реагувати на критичні зауваження вкрай болісно, не завжди відкриті до прийняття досвіду колег.

Педагоги ліберально-потурального стилю схильні до позиції невтручання. Як правило, такі педагоги безініціативні, консервативні, не здатні до прийняття самостійних рішень.

Як показують дослідження, стилі управління педагогів впливають на емоційний стан учнів та розвиток їх особистісних якостей:

- у педагогів демократичного стилю учні перебувають в радісному настрої, відчуваючи при цьому почуття задоволення;
- у педагога-ліберала учні часто переживають почуття гніву, злості;
- у педагога-автократа учні часто зазнають такі негативні якості, як пасивність, невпевненість у собі, агресивність.

Висновки. Таким чином, більшість дослідників виділяють три основних стилі педагогічного управління навчальною діяльністю: демократичний, авторитарний і вільний. Але всі ці стилі є стилями управління діяльністю учнів, які відображають функцію управління як організаційного компонента педагогічної діяльності, але не характеризують педагогічну діяльність в цілому. Існує класифікація, яка відображає основні функції педагогічної діяльності, класифікація, яка враховує сукупність індивідуально-особистісних якостей педагога, що виявляються у поглядах, почуттях, положеннях, що визначають своєрідний підхід до вирішення педагогічних завдань. Така класифікація була

запропонована Е. К. Черничкіною [13]. Суть цієї класифікації полягає в нерівномірному розвитку педагогічних здібностей, у зв'язку з цим автор виділяє організаторський, дослідницький, комунікативний стилі. Якщо проводити аналіз даних класифікацій, можна констатувати, що всі вони в достатній мірі суперечливі, оскільки розглядалися різні основи для класифікацій. Жодна з розглянутих класифікацій не пояснює природи педагогічної майстерності. Класифікація індивідуального стилю діяльності педагога повинна відображати всі основні функції педагогічної діяльності, так як індивідуальний стиль діяльності педагога представляє сукупність комунікативного та діяльнісного керівництва. В ході дослідження ми пропонуємо класифікацію індивідуального стилю діяльності педагога, що дозволяє об'єднати всі запропоновані класифікації на основі поєднання функцій педагогічної діяльності в одне ціле, де, з одного боку, стиль, орієнтований на розвиток учнів, а з іншого – стиль, орієнтований на результат. Дана класифікація заснована на моделі педагогічної майстерності, запропонованої М.О. Аміновим [1]. Ця класифікація заснована на типологічно обумовлених ознаках стилю, а також на педагогічних здібностях особистості. М.О. Амінів розуміє під здібностями ті індивідуально-психологічні особливості людини, які допомагають йому в успішному здійсненні діяльності і підвищують його конкурентоспроможність.

Класифікація Л. Фестингера [14] здійснювалася на основі висновків педагогів про результати приростів у розумовому та особистісному розвитку учнів.

Тип «рухливий» характеризується тим, що досягнення високих результатів у роботі відбувається за допомогою різноманітних методів, іноді зовсім не запланованих. Для педагогів цього типу характерний досить широкий діапазон організаторських дій, висока комунікабельність.

Педагоги типу «інертний» характеризуються досконалим продумуванням методик та форм ведення уроку, більш високим рівнем внутрішньої організованості і відповідальності, а також мають вузьке коло контактів і строгу форму спілкування.

Таким чином, педагоги, орієнтовані на результативність, вважають можливим складати тривалі прогнози щодо успішності та майбутньої кар'єри учнів. Педагоги, орієнтовані на розвиток, набагато частіше звертають увагу навіть на незначні досягнення своїх учнів, бо для них дуже важливим моментом є старанність і старанність.

Список використаних джерел:

1. Аминов М. О. Диагностика педагогических способностей / М. О. Аминов. – М.-Воронеж, 1997. – 80 с.
1. Гузеев В. В. Планирование результатов освіти і освіти технологія / В. В. Гузеев. – Минск : Народне освіту, 2001. – 240 с.
2. Горычева С. Н., Развитие дидактической компетентности учителя : учебное пособие / С. Н. Горычева, М. П. Эндзинь. – Великий Новгород, 2006. – 145 с.
3. Зеер Е. Ф. Профессиональное становление личности инженера-педагога. –Свердловск : Изд-во Урал. ун-та, 1988. – 120 с.
4. Кан-Калик В. А. Учителю о педагогическом общении : книга для учителя / В. А. Кан-Калик. – М. : Просвещение, 1987. – 190 с.
5. Климов Е. А. Индивидуальный стиль деятельности / Е. А. Климов. – Казань, 1969.
6. Мерлин В. С. Индивидуальный стиль общения / В. С. Мерлин // Психологический журнал. – 1982. – Том 3. – № 4. – С. 26-36.
7. Маркова А. К. Психология труда учителя / А. К. Маркова. – М., 1993. – 191 с.
8. Никонова А. Я. Психологические особенности индивидуального стиля педагогической деятельности учителя : автореф. дисс. ... канд. психол. наук / А. Я. Никонова. – М., 1986. – 23 с.
9. Подласый В. П. Педагогика. Кн. 1 : Общие основы. Процесс обучения / В. П. Подласый. – М. : ВЛАДОС, 2001. – 576 с.
10. Тархан Л. З. Введення в професію інженера-педагога швейного профілю : навчальний посібник / Л. З. Тархан. – Сімферополь : Кримське навчально-педагогічне державне видавництво, 2006. – 172 с.
11. Теплов Б. М. Избранные труды : в 2-х томах / Б. М. Теплов. – М., 1985. – 689 с.

12. Чудновский В. Е. Воспитание способностей и формирование личности / В. Е. Чудновский. – М., 1986. – 79 с.

13. Черничкина Е. К. Формирование готовности студентов педвуза к овладению индивидуальным стилем педагогической деятельности : автореф. дисс. ... канд. пед. наук / Е. К. Черничкина. – Волгоград, 1991. – 19 с.

14. Фестингер Л. Теория когнитивного диссонанса / Л. Фестингер. – СПб. : Ювента, 1999. – 317 с.

Reference

1. Aminov, MO 1997, *Diagnostika pedagogicheskikh sposobnostej*, Moskva, Voronezh.
1. Huzyeyev, VV 2001, *Planuvannya rezultativ osvity i osvityna tekhnolohiya*, Narodne osvitu, Mynsk.
2. Gorycheva, SN & Jendzin, MP 2006, *Razvitie didakticheskoy kompetentnosti uchitelja*, Velikij Novgorod.
3. Zeer, EF 1988, *Professionalnoe stanovlenie lichnosti inzhenera-pedagoga*, Izdatelstvo Uralskogo universiteta, Sverdlovsk.
4. Kan-Kalik, VA 1987, *Uchitelju o pedagogicheskom obshhenii*, Prosveshhenie, Moskva.
5. Klimov, EA 1969, *Individualnyj stil dejatel'nosti*, Kazan.
6. Merlin, VS 1982, 'Individualnyj stil obshhenija', *Psihologicheskij zhurnal*, vol. 3, no. 4, pp. 26-36.
7. Markova, AK 1993, *Psihologija truda uchitelja*, Moskva.
8. Nikonova, AJa 1986, 'Psihologicheskie osobennosti individualnogo stilja pedagogicheskoy dejatel'nosti uchitelja', Kand.psihol.n. abstract, Moskva.
9. Podlasyj, VP 2001, *Pedagogika. Kniga 1 : Obshhie osnovy. Process obuchenija*, VLADOS, Moskva.
10. Tarkhan, LZ 2006, *Vvedennya v profesiju inzhenera-pedahoha shvejnoho profilyu*, Krymske navchalno-pedahohichne derzhavne vydavnytstvo, Simferopol.
11. Teplov, BM 1985, *Izbrannye trudy v 2-h tomah*, Moskva.
12. Chudnovskij, VE 1986, *Vospitanie sposobnostej i formirovanie lichnosti*, Moskva.
13. Chernichkina, EK 1991, 'Formirovanie gotovnosti studentov pedvuza k ovladeniju individualnym stilem pedagogicheskoy dejatel'nosti', Kand.ped.n. abstract, Volgograd.
14. Festinger, L 1999, *Teorija kognitivnogo dissonansa*, Juventa, Sankt-Peterburg.

Стаття надійшла до редакції 29.09.2015р.